

Жамгырчиева Г.Т.

**ЧЕТ ТИЛИН ҮЙРӨТҮҮДӨ КЕЙС-МЕТОД ТЕХНОЛОГИЯСЫ МЕНЕН
ОКУТУУНУН КЭЭ БИР МАСЕЛЕЛЕРИ**

Жамгырчиева Г.Т.

**НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ КЕЙС-МЕТОДА
ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА**

G.T. Zhamgyrchieva

**SOME QUESTIONS OF STUDY TECHNOLOGY THE CASE METHOD
IN THE STUDY OF A FOREIGN LANGUAGE**

УДК: 811.1:371.3

Кейс-методунун тарыхый пайда болуу маалыматы, аны кесиптик англис тилин үйрөтүүдө колдонуу негиздемеси берилген. Эл аралык байланыштарды бекемдөөдө, ишкердик менен ишулданууда англис тилин жогорку деңгээлде билүү айрыкча талап кылынат. Ар бир кесиптин өзүнө жараша ишкердик англис тили үйрөтүлөт. Бул макалада студенттерди окутуудагы ишкердик англис тилинин кейс-методун колдонуунун кээ бир маселелери каралат. Бул метод менен окутуунун жүрүшү сөз айкаштарынын мисалында көргөзүлгөн.

Негизги сөздөр: кейс-методу, студент, ишкердик баарлашуу, кесиптик тил, коммуникативдүү компетенция, кесипке багыттап окутуу, коммуникативдүү максат.

Представлена информация об истории зарождения кейс-метода, обоснование его применения в обучении профессиональному английскому языку. Важный фактор в развитии международных отношений – владение иностранным языком. В современном мире беспрецедентную важность имеет обучение деловому английскому, который способствует установлению специалистами необходимых деловых контактов с зарубежными коллегами. В данной статье рассматриваются некоторые задачи преподавания делового английского по методу кейсов. Указан процесс обучения по данному методу на примере словосочетаний.

Ключевые слова: кейс-метод, студент, деловое общение, профессиональный язык, коммуникативная компетенция, профессионально-ориентированное обучение, коммуникативная цель.

The information on the history of the origin of the case method, the rationale for its application in the teaching of professional English are presented. The article is devoted to the problem of using case study method in teaching English for business and professional communication. The basis of the method is a real topical business problem, which needs discussion. The article analyses requirements for problem situations, examines advantages and disadvantages of the case study method as well as difficulties of its use. The process of learning by this method is indicated on the example of word combinations.

Key words: case method, student, business communication, professional language, communicative competence, professionally oriented learning, communicative goal.

Билим берүүнүн заманбап шартына ылайык интерактивдүү окутуу кеңири жайылып бара жатат. Бул макалада интерактивдүү окутуунун технологияларынын бири болгон кейс-методуна токтолобуз.

Кейс-методу ХХ кылымдын башында Гарвард университетинде пайда болгон. Бул методдун негиз-

ги милдети конкреттүү пайда болгон жагдайды анализдөө жана адаттан тышкары пайда болгон чаташкан абалды чечүү, же ошол абалдан чыгып кетүүнүн ар кандай варианттарын табуу болуп эсептелет. Латын тилинен casus – чаташкан абал, жагдай; англис тилинен case-чемодан, портфель деген маанилерди берет. Ушул терминдердин өздөрү айтып тургандай эле студенттер мугалимден кейске салынган окуу материалын алышат, анан ошонун жардамы менен чаташкан абалды чечүүнүн жолдорун аныкташат.

Кейс технологиясын, берилген суроого конкреттүү жооп болбогон жана чындык жакындаган ар түрдүү жоопторду талап кылган предметтерди окутууда колдонсо жакшы натыйжа берерин көп жылдык тажрыйбасы бар батыштын жана американын окутуучулары айтып келишет.

Бул макалада биз экономика жана бизнес багытында окуган студенттерге кесиптик англис тилин үйрөтүүдө кейс-методун кантип колдонууга боло тургандыгынын кээ бир маселелерин карайбыз. Кейс-метод технологиясын колдонууда студенттердин билим деңгээли эске алынып, белгилүү бир даярдыктан өтүү керек.

Кейс-метод менен иштөөдө студенттер тайпаларга бөлүнөт жана проблемалык абалды чечүү төмөндөгүдөй баскычтардан туруусу мүмкүн:

- Берилген материалды анализдөө, проблеманы формулировкалоо: материал белгилүү бир суроонун тегерегинде, реалдуу турмуштун шартында берилет да ошол суроого тиешелүү бардык аспектилерди камтыш керек; эгерде кейстин көлөмү чон болсо, анда тапшырма студенттерге алдын ала үй тапшырмасы катары берилиши да мүмкүн; биринчи эле окуганда экономиканын кайсы багыты боюнча проблема талдана тургандыгын студент билүүсү керек.

- Кошумча маалымат жыйноо: берилген тапшырманы чечүүдө ар кандай булактардан керектүү маалыматтар колдонулат.

Чечилүүчү абалды талкуулоо:

- студенттер 3-5 кишиден турган тайпаларда иштешет; эгерде окуучулардын билим деңгээли жогору болсо талкуу англис тилинде өтөт, болбосо эне тилинде талкууланып, окутуучунун көзөмөлүнүн алдында жыйынтык англис тилинде берилет.

Сунушталган варианттардын негизинде чаташкан абалды чече турган вариантты тандоо:

- студенттердин ар бири өз көз карашын мүмкүн болушунча англис тилинде айтуусу жактырылат.

Кабыл алынган чечимди көрсөтүү жана коргоо:

- аталган баскыч оозеки жана жазуу түрүндө болушу мүмкүн.

Бул жагдайда окутуучудан талап кылынган негизги маселе бизнес дүйнөсүндөгү реалдуу турмуштан алынган чаташкан абалды (кейс) табуу, методикалык жактан кайра иштеп чыгуу жана англис тилин үйрөтүүдө студенттердин билим деңгээлине жараша кайрадан жасап чыгуу. Ошондуктан кейс-методун колдонуу мугалимден көп эмгекти талап кылат. Биринчи этапта кейстин ар кандай түрлөрүн (үйрөтүү, аналитика, изилдөө) түзүү, чечилүүчү проблеманы так аныктоо, керектүү материалды туура табуу. Экинчи этапта бериле турган кейске студенттерди даярдоо.

Кыргызстандын экономика жана бизнес дүйнөсү боюнча тил үйрөтүү үчүн даярдалган бизнестеги чаташкан кейстер жокко эсе. Көбүнесе батыштын даяр кейстери колдонулат, бирок алар биздин өлкөнүн экономикасына түк окшошпойт. Ошондуктан экономика жана бизнес боюнча кесиптик предметтерден сабак берген мугалимдер менен тыгыз байланышта иштеп, чет тили мугалими кейсти өзү ойлошуруп жазса да болот.

Бир мисал аалы: СССР бузулгандан кийинки Кыргызстандагы экономикалык кризис.

Тапшырма төмөндөгүдөй суроолор менен берилет:

1. “Экономикалык кризис” дегенге аныктама берүү.

2. Кризистин чыгышы жөнүндө кыскача тарыхы жана себептери.

3. Кыргызстандын жашоо шартына кризистин тийгизген таасири.

4. Кризистен чыгуунун кандай жолдору.

Талкуу учурунда, чечилүүчү маселе боюнча өз оюн айтууга, студенттерге таяныч боло турган керектүү сөз айкаштары берилет. Алар: Өзүнүн жеке оюн билдире турган сөз айкаштары. I believe that ... (Мен ишенем...) In my experience... (Менин тажрыйбамда...) In my opinion... (Менин көз карашымда...) Personally, I think... (Менин жеке көз карашымда...)

Башкалардын ой-пикири менен макул болгондогу сөз айкаштары Of course! (Албетте!) You're absolutely right. (Абдан туура айтасыз.) Yes, I agree. (Ооба, мен макулмун.) I think so too. (Мен да ушундай ойдо мун.) That's true. (Бул чындык.)

Башка ой-пикир менен макул эместик сөз айкаштары I don't agree with you. (Мен сиз менен макул эмесмин.) However... (Бирок ...) I'm sorry to disagree with you, but... (Кечиресиз, мен сизге кошула албайм...)

Далилдер менен сөз айкаштары On the one hand... on the other hand... (Бир жагынан алганда... , ал эми экинчи жактан...) Firstly... / Secondly... (Биринчи... Экинчи...)

Жыйынтыктоо айкаштары Summing up... (Жыйынтыктап айтканда...) • In conclusion ... (Корутунду...)

Бул метод менен окутуу студенттерди ар кандай адабияттар, сөздүктөр, интернет булактары менен иштөөгө жана алынган маалыматтарга логикалык анализ берүүгө үйрөтөт. Чаташкан абалды чечүүдө көрсөтүү (презентация) жана коргоо учурунда студент өзүнүн жеке оюн жеткиликтүү айтуусу, ошону менен бирге эле өзгөнүн да көз карашын сыйлоосу керек.

Эл аралык деңгээлдеги экономика жана бизнес дүйнөсүндөгү талкуулоолорго катышууда ошол элдин үрп адатын, маданиятын жакшы билип эле калбастан ошого жараша чет тил терминдерин да билүү зарылчылыгы келип чыгат. Ошондуктан кейс методу жаш кадрлардын билимин гана терендетпестен, алардын ишке жөндөмдүүлүгүн да ар тараптан жогорулатат.

Чет тилин үйрөтүүдөгү кейс-метод технологиясынын артыкчылыктары:

- берилген суроого бир эле жооп болбостон, ар кандай варианттагы жооптордун болушу студенттердин көп сүйлөөсүнө шарт түзөт жана салттуу методдогудай болуп белгилүү бир тексти жаттап албастан, өз оюн айтууга аракеттенет:

- окутуунун жүрүшүндө даяр билимге гана таянбастан, аны андан ары жогорулатууда окутуучу менен студенттин ортосундагы чыгармачыл кызматташууга басым жасалат;

- чет тилин гана билип калбастан, студенттердин кесиптик жөндөмдүүлүгүн арттырууда да кейс стади методу зор роль ойнойт;

- мурдагы салттуу методикадагы жаттоо жолу менен эмес, реалдуу турмуштун мисалдарын өз оюн менен берүүгө өбөлгө түзүлөт;

- өзүнүн жеке оюн коргоо менен катар башкалардын көз карашына да жооп айтып, көпчүлүк менен иштөөгө үйрөнүп, б.а. чыгармачыл инсан болушуна жардам берет.

Жыйынтыктап айтсак кейстин атайын стандарты жок. Алар басма жана электрондук түрдө болуп, окутуучу тарабынан атайын сүрөттөр, таблицалар менен коштолсо студенттерге жеткиликтүү болот деп ойлойбуз. Мааниси боюнча алып карасак, кейсти анализдөө кандайдыр бир жагдайды жана абалды жаратат да студенттердин көбүрөөк сүйлөөсүнө шарт түзөт.

Адабияттар:

1. Ильина О.К. Использование кейс-метода в практике преподавания английского языка. - М.: МГИМО, 2009.
2. <http://www.casemethod.ru>
3. Метод case-study и перспективы его использования при подготовке специалистов финансово-экономического профиля: Учебно-методическое пособие: Под общей Редакцией Н.Н. Комиссаровой.

Рецензент: к.филол.н., доцент Айтбаева Н.Б.